

נתיבות שלום

פסח

גודל קדושת ליל הסדר

א.

מאמר צדיקים "ליל שמורים הוא כמו יום הכפורים", וכך ראו תמיד בחיי עם ישראל בכל הדורות את מעמד ליל שמורים, וכן אצל האנוסים אפילו אלו שהיו רחוקים ביותר מיהדות שמו על ב' זמנים אלו כבכת עין במס"נ, וישראל אם אינם נביאים בני נביאים הם ויודעים על מה יש לשמור במיוחד. (ועי' ברוח"ב מ: ולא אשתצי מררי דרין). ויש לבאר השיבות של ב' ימים גדולים אלו אהודי. כן יש לדעת מה טעם נהגו ללבוש בגד לבן בב' זמנים אלו.

וי"ל דהנה גוון לבן מורה על דף חלק. שכל הגוונים אדום או שחור וכדו' כבר נעשתה בהם איזו פעולה, אבל גוון לבן עוד לא נעשה בו מאומה, ומורה על דף חלק. וזה מסגולת ב' העתים הק' הללו אשר בהם מסוגל כל איש יהודי להתחדש בכרי' חדשה בבחי' דף חלק, אלא שביהכ"פ מגיע יהודי לבחי' דף חלק ע"י אתערותא דלתתא, שע"י התשובה נעשה ראוי לפתוח דף חלק ולהתחדש בכרי' חדשה, ובליל פסח הוא מכח אתערותא דלעילא כמו שהי' ביצי"מ שהיתה בגודל גילוי האהבה, שהקב"ה גאלנו וקראנו בני בכורי ישראל עוד בהיותם משוקעים במ"ט שערי טומאה, אשר זו הפלגת האהבה בלא שום שייכות למצב שהיו בו. שמכח גילוי אהבתו ית' לישראל בליל יצי"מ בחי' דלוגו עלי אהבה מסוגל איש יהודי להתחדש בבחי' דף חלק, וע"כ ההתחדשות בליל הסדר אינה צריכה לפעולות ומעשים מצד האדם אלא מכח זה שהקב"ה מגלה בו את גודל אהבתו והיהו מתחדש בכרי' חדשה בזה הלילה, ומתקיים בו ואשא אתכם על כנפי נשרים 3 כמאמר הרה"ק מברדיטשוב זי"ע שהוא כעין שביארו בראשונים הכ' בתהילים (קג) תתחדש כנשר נעוריכי (ע"ש ברד"ק בשם הרס"ג), כנשר הזה שכאשר הוא מזקין משיר את נוצותיו הישנות ומתחדש בנוצות חדשות כן היא ההתחדשות של יצי"מ שיהודי מסוגל להתחדש בלילה הזה בכרי' חדשה. וזה טעם לבישת הקיטל בב' הזמנים האלו, להורות על ענין ההתחדשות השנה בשניהם, שבהם יכול איש יהודי להתחדש ולפתוח דף חלק וחדש בחייו הרוחניים.

ב.

וי"ל בעוד אופן, דהנה גוון לבן מורה על ביטול הישות, כי כל גוון אחר אדום או שחור וכדו' הרי הוא צבוע במשהו ויש בו איזו ישות, משא"כ גוון לבן כשהוא לבן במקורו ולא נצבע כלל הרי אין בו מאומה והוא בכחי' אין המורה על ביטול הישות. וזה ענין הקיטל, שהוא גוון לבן, להורות על בחי' אין. וענין זה של ביטול הישות שייך בב' העתים הק' הללו כדאיתא בקדושת לוי (עניני ר"ה) על יוהכ"פ דידוע שאינו מכפר עד שיהודי מבטל את כל ישותו 10 להשי"ת בבחי' אין, שהוא וכל כוחותיו וכל מה שייך לו בטלים ומבוטלים להשי"ת, וכמ"כ בפסח שייך ענין זה, כידוע שחמץ מרמז על ישות ומצה היא בחי' אין, שאין בה מאומה לא מלח ולא תכלינים והיא כולה בבחי' אין שהוא ביטול הישות, אשר זה ענינו של הלילה הזה להגיע לביטול הישות כמו ביוהכ"פ. ואמנם ביוהכ"פ העיקר הוא היום, כמו שנקרא "יום הכפורים" (ועיין שבועות יג. ברש"י ד"ה כגון וז"ל שאין מכפר אלא יום כרתיב כי ביום הזה יכפר עליכם), אך ליל הסדר הוא הפעם היחידה שעיקר 20 המדרגות הוא בלילה, כמו שייסד הפייטן אז רוב נסים הפלאת בלילה, וגדול מאד ערכו של הלילה הק' הזה.

והנה בב' זמנים אלו מתחילין בלשון "כל" כל חמירא וכל נדרי. כ"ל גימ' חמישים, ומרומז על מדת הבינה שיש בה נ' שערי בינה. דאיתא מהאריז"ל שבב' זמנים אלו עולים עד בחי' בינה. בליל יוהכ"פ עולים לבינה, ולכן יכולים אז להתיר נדרים. וכן בפסח דכתיב וחמישים עלו בניי מאמצ' הוא סוד נ' שערי בינה המבטלים נ' שערי טומאה, כדאיתא 30 ברוה"ק. ולכן מתחילין בתרויהו בלשון "כל שבגימי נ'. והנה מדת בינה היא המדה השמינית לעילא מז' ימי הבנין, המרמזת על הנהגה על טבעית, שהיא לעילא מכל דרגא.

ג.

ובאופן מיוחד איתא על גודל השמחה שהיו שמחים בלילה זה, וכלשון חז"ל (פסחים פה:): כזיתא פסחא והלילא פקע איגרא, ובווה"ק בענין ספור יצי"מ (אשר כל תיבה שם חוצבת להבות אש) הפליג לבאר כמה חדי קוב"ה בההוא ספור, ובי' שעתא כניס קוב"ה לכל פמליא דילי' ואמר לון זילו ושמעו סיפרא דשבחא דילי דקא משתעו בני וחראן כפורקני וכו'. ובסידור האריז"ל כותב שאין זמן שמחת השכינה כ"כ כמו בלילה הזה. מכל זה נלמד לדעת גודל השמחה שיש בליל סדר פסח בעליונים 10 ובתחתונים עד שהלילה הזה הוא הזמן השמח ביותר מכל השנה. והטעם בזה, כי ענין יצי"מ מלבד עצם הגאולה כולל גם מה שאז נהיו ישראל העם הנבחר, שזו השמחה הגדולה ביותר, כמאמר הרה"ק ר"ב ממדוברי' זי"ע, שפ"א אמר לאנשיו בשולחננו הק' שיגלה להם את הסוד של יצי"מ, ומיד נדחקו כולם כדי לשמוע, ואמר "אלמלא הוציאנו הקב"ה ממצרים הרי היינו צוענים". ומשום כך זה זמן שמחה יתירה כי בו נתעלו להיות העם הנבחר, והוא בחי' שמחת אירוסין, כי בחג הפסח נהיו ישראל בבחי' מאורסים 20 להקב"ה כביכול, כמאמר מרן אדמו"ר בב"א זי"ע, בחמרא גו כסא, אלו ד' כוסות, ומדאי אסא זו אכילת מצה, לארוס וארוסה, היינו קוב"ה וכוונתו כי פסח הוא בחי' אירוסין עד שבועות שאז הוא בחי' נישואין, ואם כי לכאורה בחי' נישואין יותר גבוהה, כי היא התכלית, מ"מ השמחה הגדולה ביותר היא בזמן האירוסין שבו מתברר ונקבע הענין והכל אח"כ המשך לזה. וזה גם ענין בראש כל מועדות נשאת פסח, כיון שבו נבחרנו לעם קדשו בבחי' אירוסין, וכמש"כ עוד מרן זי"ע (במכתב) בענין רוממות תקופה זו שבין פסח לשבועות, שהיא בבחי' אירוסין בין ישראל להקב"ה. ואם אמרו חז"ל בכל דור ודור חייב אדם לראות את עצמו כאילו הוא יצא ממצרים, כמ"כ בודאי מתחדשים בכל שנה כל הבחי' וההארות שהיו אז, הן עצם הגאולה והן היותנו לעם הנבחר, ומתחדשת בחי' אירוסין כדרך שהי' ביצי"מ שהי' בבחי' ארוס וארוסא.

והנה כתוב (ישעי' ל) השיר יהי לכם כליל התקדש חג. אם אמנם לא מצינו במפורש שאמרו ישראל שירה בליל התקדש חג הפסח, אך משמעות 40 הכ' שזה כל מציאות סדר ליל התקדש חג, שכולו אומר שירת איש יהודי לאלקיו על אשר בחר בנו להיות לו לעם, ובחי' שיר זה המבטא תוקף רגשות קדושת הלילה היא לעילא מכל שירתא וברכתא, וכל סיפור יצי"מ והגדת לבנך וכן אכילת מצה ומרור והכוסות מתאחדים לשיר עילאי זה.

עוד י"ל בענין השמחה של יום זה, כדאיתא בפדר"א (פל"ג) הלילה הזה כל העולם כולו אומרים בו הלל ואוצרות וטללים נפתחים בזה הלילה, והעליונים אומרים בו שירה. והיינו שענין טל קשור במיוחד ליום זה, ואסמכוהו על ברכת יצחק ליעקב ויתן לך האלקים מטל השמים וגו' שהיתה ביום ראשון של פסח, ע"כ יום זה מסוגל לטל. והנה ענין הטל וחשיבותו שכל השפע העליון יורד ע"י הטל, ואין לעולם קיום בלא טל, והוא רומז על טלא עילאה שממנו כל השפע הנשפע לעולם כגשמיות וברוחניות. ע"כ זה היום השמח ביותר מכל השנה שהעליונים אומרים בו שירה, מכיון שבו יורד שפע הברכה לעולם.

50